

Alle kommuner bør ha en energi- og klimaplan

Her får du vite hvorfor – og hvordan den utarbeides

Innhold

1.	INTRODUKSJON	8
1.1	Hvorfor energi- og klimaplaner i kommunene?	8
1.2	Hva er en energi- og klimaplan?	8
1.3	Kommunenes roller og ansvar	8
2.	BAKGRUNN	9
2.1	Klimautfordringene	9
2.2	Kraftbalansen	10
3.	ENERGIPOLITIKK, MÅLSETTINGER, ROLLER OG OPPGAVER	12
3.1	Energi og klimamål, statens roller, oppgaver og ansvar	12
3.2	Energi- og klimamål, kommunenes og nettselskaperes roller, oppgaver og ansvar	13
3.2.1	Kommunen	13
3.2.2	Nettselskapene	14
4.	KOMMUNAL ENERGI- OG KLIMAPLANLEGGING	16
4.1.	Hvordan kan kommunen utarbeide mål og strategi for energi- og klimaarbeidet	16
4.1.1	Viljeserklæring	16
4.1.2	Mål	17
4.2	Planprosess og innhold i en energi- og klimaplan	18
4.2.1	Aktørene	19
4.2.2	Organisering og ansvarsmessig forankring av planprosessen	19
4.2.3	Arbeidsoppgaver	22
4.3	Fra plan til handling	24
	VEDLEGG	
	Programtekst	26
	Prosjektskisse	28

Veilederen er utarbeidet av Enova i samarbeid med KS og Statens Forurensingstilsyn. Viktige bidragsytere har vært Per Finden, Institutt for energiteknikk (IFE), Kjetil Bjørklund, KS, Harold Leffertstra, Statens Forurensingstilsyn, Olav Stav, Stavanger Kommune og John Hille, Idebanken. Grafisk utforming: Scanpartner.

Kommunal energi- og klimaplanlegging gir gode resultater

Denne veilederen skal være et hjelpemiddel for norske kommuner i arbeidet med å få på plass en energi- og klimaplan for hver kommune. Veilederen inngår som en del av Enovas kommunesatsing. Kommunene spiller en viktig rolle i arbeidet med energiomlegging og for å nå nasjonale mål om reduksjon i klimagassutslipp. En energi- og klimaplan er et effektivt og viktig redskap i dette arbeidet.

Mange kommuner mangler en slik plan. Det er et ønske fra Regjeringen om at alle norske kommuner bør få på plass en energi- og klimaplan, Enova ønsker å bidra til at dette målet nås.

Enovas kommunestudie fra 2003 viste at manglende kompetanse på området ofte er en viktig barriere for å få gjennomført strategisk energi- og klimaplanlegging i kommunene.

Enova vil gjennom sine virkemidler bidra til å heve kompetansen og gjøre kommunene bedre kvalifisert til å løse energi- og klimautfordringene. Dette gjøres blant annet gjennom programmet "Kommunal energi- og klimaplanlegging", som gir støtte til utarbeidelse av energi- og klimaplaner og forprosjekter. Det er også mulig for kommunene å få investeringsstøtte til gjennomføring av forskjellige energitiltak fra Enovas øvrige programmer for varme og infrastruktur og bolig, bygg og anlegg.

Dette er den første av i alt to veiledere i kommunal energi- og klimaplanlegging. Denne veilederen skal gi en innføring i planprosessen og hvordan kommunen gjennom planen kan identifisere energi- og klimatiltak og sette dem ut i handling.

Den sier også noe hvorfor kommunene bør ha en slik plan, sett i lys av nasjonale og globale klimautfordringer. Veilederen skal motivere beslutningstakere i kommunene til å sette i gang prosessen både innad i kommunen og i samarbeid med andre aktører i kommunen. Målet er at kommunen vedtar å utarbeide en energi- og klimaplan.

Den andre veilederen skal være et verktøy for kommunen når vedtaket er fattet. Det er da arbeidet starter. Målet vil være å få på plass en langsiktig strategi i form av en handlingsplan som synliggjør gode tiltak. Veileder 2 går derfor mer inngående inn i prosessen på detaljnivå og gir en dypere innføring i hvordan kommunen konkret skal gå fram for å få planen på plass og hvordan man velger ut de beste tiltakene og setter disse ut i handling.

Begge veilederne er utarbeidet av Enova i samarbeid med KS og Statens Forurensingstilsyn.

Lykke til i arbeidet med energi- og klimaplanlegging i kommunene!

Konst. Adm. dir.
Fridtjof Unander

Dette handler en energi- og klimaplan om

Energi- og klimaplanen er en handlingsplan som viser hvordan kommunen skal arbeide med energi- og klimaspørsmål i et helhetlig perspektiv. Den inneholder konkrete mål, prioriterte tiltak og tidsrammer. Planen omfatter energiproduksjon og energibruk, tilgang på ressurser og utslipp av klimagasser. Den viser hvilke områder dette arbeidet har betydning for, som for eksempel utbygging av boligområder og næringsbygg, etablering av fjernvarme etc. Planen sier også noe om hvilke faggrupper den berører, og den skal være et underlag for alle beslutninger som involverer energibruk og klimaspørsmål.

Dette vil kommunene oppnå gjennom planen

Kommunen vil ha en langsiktig og bærekraftig strategi for energi- og klimaarbeidet. Energi- og klimaplanen vil synliggjøre gode tiltak innenfor både energieffektivisering og energiforsyning og inneholde en konkret handlingsplan for realisering av tiltakene. Arbeidet med både planen og tiltakene vil heve kompetansen innad i kommunen og gjøre kommunen bedre kvalifisert til å løse utfordringer knyttet til energi og klima.

Den kommunale energi- og klimaplanen i et globalt perspektiv

Global oppvarming som følge av menneskeskapt klimagassutslipp er den største miljøutfordringen verdenssamfunnet står ovenfor. Hvis vi skal klare å løse klimaproblemene i fremtiden, må vi gjøre det der folk bor og arbeider; i byer, bydeler, bygder og landsbyer. Ca 20 prosent av de nasjonale utslippene av klimagasser er knyttet til kommunal virksomhet.

Norske kommuner eier 25 prosent av alle næringsbygg i Norge og står for en tredjedel av energibruken innen sektoren. Etter hvert som alle kommuner tar dette arbeidet på alvor, vil det samlede resultatet gi et betydelig bidrag til det globale klimaarbeidet.

Dette er kommunens rolle med hensyn til energiarbeid og klima

Kommunene har mange ulike roller som berører klima og energispørsmål. Kommunene er lokal planmyndighet og kan også fatte enkeltvedtak innenfor mange saksområder. Kommunen er også en stor tjenesteprodusent og stor byggeier og innkjøper.

Innenfor alle disse områdene kan kommunene legge til rette for mer effektiv energibruk og reduserte klimautslipp i egen organisasjon og i lokalsamfunnet. Ved nybygg kan kommunen legge til rette for at det bygges med mindre energikrevende byggematerialer, effektive energiløsninger og bruk av fornybar energi.

Kommunene har også viktige roller i arbeidet med å få befolkningen til å medvirke i utviklingen av lokalsamfunnet og for å lage partnerskap mellom kommune, næringsliv og befolkning.

1. Introduksjon

1.1 Hvorfor energi- og klimaplaner i kommunene?

Global oppvarming som følge av menneskeskapt klimagassutslipp er den største miljøutfordringen verdenssamfunnet står overfor. Hvis vi skal klare å løse klimaproblemene, må vi gjøre det der folk bor og arbeider. Kommunene kan bidra betydelig både til å redusere Norges utslipp av klimagasser og til å legge om energibruken, og det er bred politisk enighet om at dette skal prioriteres.

Kommunen er planmyndighet, reguleringsinstans og tilrettelegger. Derfor har kommunen mulighet til å utforme rammebetingelser som ivaretar en langsiktig endring mot et mer bærekraftig lokalsamfunn. Kommunen kan gjøre vedtak som f.eks. endrer utbyggings- og transportmønstre. Som eier av bygg og anlegg kan kommunen sette av midler og fatte vedtak som umiddelbart får virkning både med hensyn til energibruk og klimagassutslipp. Dette kan også være meget lønnsomme tiltak.

Tiltakene vil involvere mange aktører, omfatte mange av kommunens tjenesteområder og gripe inn i mange av de planområder som kommunene allerede har ansvaret for. For å sikre at tiltakene samordnes og får et omfang som innfrir langsiktige energi- og klimamål, er det nødvendig å lage en samlet plan. Denne veilederen gir en innføring i hvordan kommunene kan utarbeide en slik kombinert energi- og klimaplan.

Åslog Haga – 2007

”Jeg mener alle kommuner i landet i løpet av året bør få på plass en energi- og klimaplan. Lokalpolitikkerne bør bli med på tidenes klimadugnad hvor de kartlegger klimautslipp i kommunene, setter seg lokale mål for klimareduksjon og lager en strategi for energieffektivisering og omlegging til miljøvennlig energibruk i kommunen. Miljø- og klimautfordringene kan kun løses hvis vi greier å skape engasjement og handling lokalt, i tillegg til det vi gjør nasjonalt og globalt.”

1.2 Hva er en energi- og klimaplan?

En energi- og klimaplan for kommunen skal belyse forhold knyttet til områder som har relevans for energi og klimagassutslipp. Det vil si:

- energibruk i ulike sektorer
- utslipp av klimagasser fra ulike sektorer
- tilgang på lokale/fornybare energiresurser
- vurdering av framtidige energi- og klimaløsninger
- tiltak og handlingsplan

Arbeidet med planen omfatter en systematisk innsamling og bearbeiding av informasjon, samt en felles vurdering av mål og tiltak for framtidige energi- og klimaløsninger. Prosessen skal involvere aktuelle aktører, og målet er å utarbeide en energi- og klimaplan som alle kan slutte seg til. Planen skal være et beslutningsunderlag som kan brukes i forhold til nasjonale, regionale og lokale målsettinger. Den bør utarbeides som en kommunedelplan eller temaplan for energi og klima som er integrert i kommunens øvrige plansystem.

1.3 Kommunenes roller og ansvar

Det finnes nasjonale mål innen energi- og klimaområdet, men det er gitt lite føringer for hvordan kommunene skal utforme sine energi- og klimamål.

Kommunene har ulike roller og virkemidler i sektorer som er ansvarlige for store klimagassutslipp, og de er store aktører i de fleste lokalsamfunn. Kommunene er tjenesteytere, myndighetsutøvere, eiendomsbesittere og store innkjøpere, og har ansvar for planlegging og tilrettelegging for gode bomiljø.

Kunnskap om lokale forhold er meget viktig for å utarbeide en god energi- og klimaplan. Det gjelder både fornybare energiresurser, kartlegging av klimagassutslipp, og for å finne realiserbare prosjekter og tiltak. Derfor er det viktig at kommunene har nødvendig kompetanse til å ta ansvaret for å koordinere arbeidet med den lokale energi- og klimaplanen.

2. Bakgrunn

Hvorfor det er viktig for Norge å delta aktivt i arbeidet med energi og klima

2.1 Klimautfordringene

Global oppvarming som følge av menneskeskapt klimagassutslipp er den største miljøutfordringen verdenssamfunnet står ovenfor.

Klimaet på kloden er i ferd med å endre seg, og FNs klimapanel har fastslått at det er menneskeskapt utslipp av klimagasser som forårsaker endringene. Siden den industrielle revolusjon har temperaturen på jorda allerede økt med nesten 0,8 °C, og havnivået har steget med 17 cm. Disse observerte endringene er imidlertid små i forhold til de mulige dramatiske konsekvensene verden står ovenfor de neste tiårene dersom ikke kraftige tiltak blir gjennomført.

Klimapanelets fjerde hovedrapport fra 2007 anslår at en begrensning av temperaturøkningen til 2,0–2,4 °C vil kreve at de globale klimagassutslipp i 2050 ligger 50–85 prosent under nivået i 2000. Skal vi oppnå så store globale kutt, må klimagassutslippene kuttes radikalt både i industriland og i utviklingsland. Alvoret i situasjonen krever raske utslippsreduksjoner. Dette vil medføre et stort reduksjonsbehov utover Kyotoprotokollens forpliktelse, også for Norge. Utslippene i Norge lå i 2006 omtrent på samme nivå som i 2000 og vil i 2020 ligge 10 prosent over dersom det ikke innføres nye virkemidler. Dette er langt fra ovennevnte behov for kutt med 50–85 prosent innen 2050.

Den norske regjering har gjennom klimameldingen signalisert ambisiøse målsetninger for Norges klimapolitikk:

- Norge skal være karbonnøytralt innen 2050
- Norge skal frem til 2020 påta seg en forpliktelse om å kutte de globale utslippene av klimagasser tilsvarende 30 prosent av Norges utslipp i 1990
- Norge skal skjerpe sin Kyotoforpliktelse med 10 prosentpoeng til 9 prosent under 1990-nivå.

Kyotoprotokollen

Kyotoprotokollen ble vedtatt under Klimakonvensjonen i Kyoto i Japan i desember 1997. Protokollen er juridisk bindende og omfatter tallfestede, tidsbestemte utslippsreduksjoner for industrilandene. Protokollens mål er å redusere de samlede utslippene av de viktigste klimagassene til minst 5 prosent under 1990-nivå i en forpliktelsesperiode som går fra 2008 til 2012. Kyotoprotokollen trådte i kraft 16. februar 2005. Per 6.juni 2007 hadde 174 land og 1 regional økonomisk samarbeidsorganisasjon (EU) sluttet seg til protokollen.

I følge Kyotoprotokollen er Norge forpliktet til å sørge for at utslippene av klimagasser i 2008–2012 i gjennomsnitt ikke er mer enn 1 prosent høyere enn i 1990.

Klimapanelets rapport peker på at gjennomføring av tiltak rettet mot energibruk i bygg, transport og industri vil være helt vesentlig for å kunne nå ambisiøse klimamål. Dette gjelder for alle nasjoner, både utviklingsland og rike industriland.

Hvor stor andel av utslippsreduksjonene som skal gjennomføres i Norge, er ikke avklart i dag, men en betydelig del skal tas innenlands. Det betyr at hvis vi skal klare å møte klimautfordringene i framtiden, må vi også i Norge gjøre det der folk bor og arbeider; i byer, bydeler og bygder, kort sagt i norske kommuner. Vi må tenke globalt og handle lokalt.

CO₂-ekvivalenter
CO₂-ekvivalent er en omregning av den drivhuseffekten en klimagass har sammenlignet med CO₂. Ved hjelp av GWP-skalaen (Global Warming Potential) kan utslipp av klimagasser som CH₄, N₂O, HFK, PFK og SF₆ regnes om til CO₂-ekvivalenter.

Klimagasser
Den naturlige drivhuseffekten skyldes tilstedeværelse av skyer og såkalte klimagasser:

- Vanndamp (H₂O)
- Karbondioksid (CO₂)
- Metan (CH₄)
- Lystgass (N₂O)
- Ozon (O₃)

I tillegg kommer kunstige klimagasser som:

- Fluorkarbone (HFK, PFK)
- Svoelheksafluorid (SF₆)

Klimakvoter
Internasjonal handel med CO₂-kvoter, f.eks tonn CO₂-ekvivalenter, er blant mekanismene i Kyotoavtalen. Lov om kvoteplikt og handel med kvoter for utslipp av klimagasser (klimakvoteloven) trådte i kraft 1. januar 2005. Bakgrunnen for det norske kvotesystemet for 2005–2007 er behandlet i Ot.prp. nr. 13 (2004–2005) klimakvoteloven.

Klimameldingen
St.meld. nr. 34 (2006–2007); Norsk klimapolitikk. Tilråding fra Miljøverndepartementet av 22. juni 2007. Meldingen er todelt: Del I Regjeringens klimapolitikk Del II Klimahandlingsplaner

2.2 Kraftbalansen

Norge er et av de land i verden som produserer mest elektrisitet fra fornybar energi, likevel er det viktig at vi tar ansvar for at denne verdifulle energiresursen brukes mest mulig effektivt og til de riktige formål. Det betyr at vi må øke innsatsen innen energieffektivisering og ta i bruk andre fornybare energiformer til oppvarming.

Norge er i verdenstoppen når det gjelder elektrisitetsbruk pr. innbygger. Gjennom tilgangen til ren og rimelig vannkraft har Norge utviklet en kraftintensiv industristruktur og vi har i stor grad basert oss på elektrisitet til å varme opp våre bygg. Nå er imidlertid mulighetene for å bygge ut ny vannkraft begrenset og voksende etterspørsel etter elektrisitet har i økende grad blitt dekket opp gjennom kraftimport. Selv om veksten i etterspørselen skulle avta i årene fremover er vannkraftproduksjonen svært avhengig av været, og i et ekstremt tørt år vil det stadig være nødvendig med en import av elektrisitet for å oppnå balanse i det norske kraftmarkedet.

Vi er i dag en del av et felles nordisk engros-marked for elektrisk energi. Dette innebærer at

energiprodusenter, energileverandører, større industriforetak og andre store aktører fritt kan kjøpe og selge kraft i konkurranse med tilsvarende aktører i de øvrige nordiske landene.

Det brukes fortsatt mye fossile energikilder til kraftproduksjon i Europa. Når vi importerer elektrisitet består denne derfor av en energimiks basert både på fossile og fornybare kilder samt kjernekraft.

Europeiske kull- og gasskraftverk slipper i gjennomsnitt ut ca. 0,6 kg CO₂ for hver kilowattime som produseres. Det betyr at Norge bidrar til økte utslipp når vi importerer kraft. Tilsvarende kan eksport av norsk fornybar kraft føre til reduserte CO₂-utslipp i Europa siden alternativet ofte ville være å produsere denne kraften i et kullkraftverk. Det betyr at en økt satsing på energieffektivisering og omlegging fra direkte oppvarming med elektrisitet til andre fornybare energibærere som bioenergi, samt økt utbygging av små vannkraft og vindkraft, vil kunne bidra til både bedret kraftbalanse i Norge og til reduserte CO₂-utslipp i Europa.

Kristiansand viser vei for energi- og klimaplanlegging i kommunene

Kristiansand kommune var en av de første kommunene i Norge med egen energi- og klimaplan. Nå er planen revidert og kommunen har satt seg ytterligere ambisiøse mål for energireduksjon og utslipp av klimagasser. - En energi- og klimaplan med ambisiøse mål har vært avgjørende for at vi har kommet så langt i arbeidet med energi og klima i kommunen som vi har i dag, forteller miljøvernssjef Øystein Holvik.

Kristiansand kommune har i lang tid jobbet systematisk og langsiktig med klima- og energispørsmål og vedtok allerede i 1999 sin første kommunale klimahandlingsplan.

Planen ble justert høsten 2006, og det ble satt enda høyere langsiktige målsetninger. Den nye planen inneholder blant annet målsetninger om redusert energibruk og klimagassutslipp, redusert bruk av ikke-fornybar energi til fordel for fornybar energi, en boligpolitikk med fokus på energi og ressursvennlig bomiljø, samt reduksjonsmål for biltrafikk. – Vi har en visjon om at Kristiansand kun skal benytte fornybar energi og at utslipp av klimagasser skal ligge på et bærekraftig nivå, noe som tilsvarer en reduksjon på rundt 60–80 prosent i forhold til i dag, forteller Holvik.

Konkrete målsetninger er å redusere utslipp av klimagasser til 1990-nivå innen 2010 og til 75 prosent av 1990-nivå innen 2025, stabilisere energibruken innen 2010 til 2004-nivå og redusere energiforbruket i kommunale bygg med 10 prosent innen 2010.

Satser stort på fjernvarme

Kristiansand kommune har blant annet satset tungt på fjernvarme-utbygging. Fjernvarmenettet er i dag utbygd i ca. halve kommunen og er planlagt utvidet til å dekke nær 2/3 av kommunen.

En utvidelse østover i regionen er også under planlegging. – Fjernvarmeanlegget er basert på biobrensel og spillvarme fra industri og et varmepumpeanlegg er også knyttet til nettet. Et nytt avfallsforbrenningsanlegg med energigjenvinning og en ny biobrenselcentral er og under planlegging, forteller Holvik.

Skal spare energi i kommunale bygg

Nylig igangsatte kommunen et stort energireduksjonsprosjekt i 60 av kommunens største bygg. Prosjektet omfatter bygg innen helse og sosial, skolebygg og administrasjonsbygg, med en bygningsmasse på til sammen 240 000 kvadratmeter. Prosjektet skal gå over 4 år og har målsetting om 10 prosent reduksjon av energiforbruket, som tilsvarer energiforbruket til ca 200 boliger (4 GWh.)

Mindre bil, mer buss og sykkel

Kristiansand kommune satser også tungt på å redusere klimagassutslipp fra biltrafikk i kommunen. Et samferdselsprosjekt har resultert i økning i bussbruk på 20 prosent, og tilnærmet samme resultat på sykkeltrafikk. – En politisk ledelse med vilje og interesse for å satse tungt på miljø- og klimatiltak har vært en viktig forutsetning for å få på plass en ambisiøs plan for energi og klimatiltak, avslutter Holvik.

Kristiansand og de fem nabokommunene er nå i gang med arbeidet med en felles klimaplan for alle de 6 kommunene i Kristiansands-regionen.

Bilde: Miljøvernssjef Øystein Holvik

3. Energipolitikk, målsettinger, roller og oppgaver

3.1

Energi og klimamål, statens roller, oppgaver og ansvar

Regjeringens visjon er at Norge skal være en miljøvennlig energinasjon og være ledende innenfor utviklingen av miljøvennlig produksjon og bruk av energi. Satsing på energieffektivisering og på produksjon av varme og elektrisitet fra fornybare energikilder er sentrale elementer i denne politikken. En omlegging av energibruken er også viktig, spesielt med fokus på å redusere bruken av elektrisitet til oppvarming.

Olje- og energidepartementets hovedoppgave er å legge til rette for en helhetlig og verdiskapende energipolitikk basert på effektiv og miljøvennlig utnyttelse av naturressursene.

Regjeringens mål er å:

- Bidra til at man leverer 30 TWh energi, spart eller produsert, innen 2016, herav 3 TWh vindkraft og 4 TWh vannbåren varme.

Enova SF

Arbeidet knyttet til energieffektivisering, omlegging av energibruk og energiproduksjon utføres av Enova SF. Enova er et statsforetak som hører inn under Olje- og energidepartementet. Enova skal ta initiativ til å fremme mer effektiv energibruk, produksjon av ny fornybar energi og miljøvennlig bruk av naturgass. Myndighetene har som mål å redusere bruken av elektrisitet til oppvarming, stimulere til økt bruk av nye, fornybare energikilder og gjøre lavenergiboliger til standard. Enovas hovedmål er å realisere regjeringens mål.

www.enova.no

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE)

NVE er underlagt Olje- og energidepartementet med ansvar for å forvalte landets vann- og energiresurser. NVE skal sikre en helhetlig og miljøvennlig forvaltning av vassdragene, bidra til effektiv energibruk og fremme en effektiv kraftomsetning og kostnadseffektive energisystemer.

www.nve.no

Regjeringen slår fast at Norge vil være et foregangsland i miljøpolitikken. Norge vil ta sine forpliktelser i forhold til Kyotoavtalen og redusere utslipp både nasjonalt og internasjonalt. Regjeringen vil på bakgrunn av den nye plan- og bygningsloven også vurdere rikspolitiske retningslinjer eller bestemmelser for kommunalt klimaarbeid som skal ligge til grunn for kommunal og regional planlegging. Disse retningslinjene vil trolig ikke foreligge før i 2009.

Miljøverndepartementet har ansvar for å samordne regjeringens miljøpolitiske mål og sørge for å følge opp resultatene av miljøpolitikken. Miljøverndepartementet legger vekt på at miljøpolitikken får en lokal forankring og vil stimulere til lokalt miljøarbeid.

Statens Forurensningstilsyn, SFT

SFT er et direktorat under Miljøverndepartementet som skal bistå ved utforming og gjennomføring av miljøpolitikken. SFT har særlig ansvar for forurensning av hav og ferskvann, helse- og miljøfarlige kjemikalier, avfall og gjenvinning, klimaendringer, luftforurensning og støy. Kunnskap om miljøtilstanden, tiltak til forbedringer og informasjon om dette er en viktig del av SFTs oppgaver, ikke minst på klimaområdet.

SFT har laget et nettsted med informasjon til alle som jobber med klima- og energispørsmål lokalt og regionalt. Nettsidene består av tre deler:

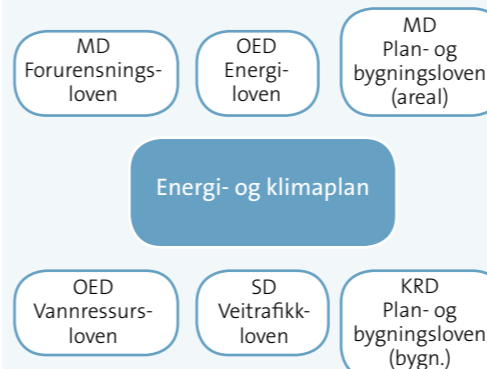
- Klimatiltak – med gode eksempler på ulike typer av klimatiltak som kommunen og andre lokale aktører kan sette iverk.
- Klimaplan – beskriver hvordan kommunene kan utarbeide egne klimahandlingsplaner for å redusere utslipp av klimagasser og bidra til en bærekraftig energiproduksjon på lokalt nivå.
- Klimaverktøy – som skal gjøre det lettere for kommunene å komme i gang med sitt klimaarbeid.

www.sft.no

Lover og respektive departementer

Oversikten viser de mest sentrale lover og tilhørende departementer i forbindelse med energi- og klimaplanlegging.

3.2

Energi- og klimamål, kommunenes og nettselskapenes roller, oppgaver og ansvar

I tillegg til staten er det fire viktige aktører som alle bidrar til omlegging og utvikling av energisystemene og energiløsningene våre:

- Kommunen som forvalter, planlegger, eier, kunnskapsformidler og pådriver
- Nettselskapene med ansvar for overføring av kraft
- Frittstående statlige og private energiselskaper
- Markedet, representert ved en sammensetning av ulike energibrukere og tilbydere av produkter og tjenester

Disse aktørene representerer verdikjeden innen energi. Samlet står de også for de største klimagassutslippene. I tillegg er følgende sektorer viktige når det gjelder utslipp av klimagasser:

- Transportsektoren
- Prosessindustrien
- Landbruket

3.2.1 Kommunen

Kommunen har generelt en meget viktig rolle som samfunnsutvikler, og det er mange måter å definere dette på relatert til energi og klima. Med bakgrunn i de oppgavene og det ansvaret de har, samt virkemidlene de rår over, kan en definere fem viktige roller:

- Kommunen som forvalter av lover
- Kommunen som planlegger
- Kommunen som eier og driftsorganisasjon
- Kommunen som kunnskapsformidler
- Kommunen som pådriver

Innenfor alle disse områdene har kommunene et ansvar for å ivareta hensynet til gode energi- og klimavennlige løsninger. Kommunene skal også gi rammebetingelser som får alle aktører til å følge opp. Som både politisk aktør, myndighetsutøver,

Energiloven

NVE behandler søknader om konsesjon for bygging og drift av fjernvarmeanlegg etter energiloven. Et fjernvarmeanlegg er konsesjonspliktig etter energiloven hvis begge følgende kriterier er oppfylt:

- anlegget forsyner eksterne forbrukere og
- anlegget har en ytelse over 10 MW

Med eksterne forbrukere menes andre brukere enn selskapet som produserer varmen.

Plan- og bygningsloven

Etter at konsesjon er gitt iht. energiloven, kan det bestemmes at bygninger som oppføres innenfor konsesjonsområdet, må tilknyttes fjernvarmeanlegg. Utbygger kan be om at kommunene etablerer tilknytningsplikt etter plan- og bygningslovens § 66a. Dette gjelder også anlegg som er mindre enn 10 MW. Kommunen er ansvarlig for dette regelverket.

Forurensningsloven

Lovens formål: Denne lov har til formål å verne det ytre miljø mot forurensning og å redusere eksisterende forurensning, å redusere mengden av avfall og å fremme en bedre behandling av avfall.

tjenesteyter og eiendomsbesitter har kommunen ansvar for å planlegge og legge til rette på en måte som i vesentlig grad:

- reduserer Norges utslipp av klimagasser
- gir en omlegging av energibruken
- øker utnyttelsen av fornybare energikilder
- skaper næringsutvikling innen energi/klima

Kommunene kan særlig påvirke utslipp fra transport, avfallsfyllinger, stasjonær energibruk og landbruk. I en rapport fra CICERO fra 2005 anslås det at om lag 20 prosent av de nasjonale utslippene av klimagasser er knyttet til kommunal virksomhet. Det kan likevel være vanskelig å anslå nøyaktig hvor stor denne andelen er fordi mange kilder til utslipp omfattes av både nasjonale og kommunale virkemidler. Dette gjelder for eksempel transportsektoren som har en CO₂-avgift, men som også kan påvirkes gjennom kommunal arealplanlegging, kollektivtrafikktilbud, veiprisering og parkeringsbestemmelser.

Kildene til klimagassutslipp vil også variere fra kommune til kommune, blant annet avhengig av næringsstruktur og befolkningsmønster.

Kommunelovens paragraf 1, som sier at kommunen skal bidra til en bærekraftig utvikling, kan sies å være "grunnpilaren" for arbeidet med energi og klima. Når det gjelder lover og forskrifter som kommunene forholder seg til, er de viktigste:

- Plan- og bygningsloven
- Forurensningsloven

I arbeidet med ny plan- og bygningslov har regjeringen lagt vekt på at loven skal bli et mer effektivt redskap i klimaarbeidet i fylker og kommuner. På overordnet nivå skjer det gjennom vedtak om utbyggingsmønster, transportsystem og annen infrastruktur. Ellers kan det gjelde for deler av kommuner hvor det blant annet er aktuelt å gi bestemmelser om å tilrettelegge for at ny bebyggelse forsynes med vannbåren oppvarming. Loven vil tre i kraft i 2009.

Som en stor eiendomsbesitter er kommunens oppgave og ansvar å gjennomføre rasjonelle og lønnsomme tiltak for reduksjon og omlegging av energibruken.

Rollen som kunnskapsformidler og "pådriver" for handling blant andre aktører i lokalsamfunnet har til nå hatt lite fokus, men er viktig for å oppnå gode resultater innen alle sektorer. Dette kan de få til både ved å forhandle, samarbeide, informere og inspirere, og de kan lage partnerskap mellom innbyggere og næringsliv.

3.2.2 Nettselskapene

Nettselskapene har monopol på overføring av kraft. I henhold til energiloven er dette regulert gjennom områdekonsesjoner. Energiloven pålegger også alle nettselskaper å utarbeide lokale energiutredninger for alle kommuner i sitt konsesjonsområde. Lokale energiutredninger er i første rekke et virkemiddel for informasjon, og de beskriver status for stasjonær energibruk i kommunen samt forventet etterspørsel etter energi. Lokale energiutredninger oppdateres årlig og kan danne utgangspunktet for en klimavennlig energiplanlegging i kommunene.

Energiloven med forskrifter forutsetter at nettselskap/områdekonsesjonær skal bidra i planarbeidet på to måter:

1. Netteier skal planlegge og prosjektere utvikling av distribusjonsnett for elektrisk kraft, noe som skjer i nært samarbeid med kommunene.

2. Netteier skal gjennom pålagte energiutredninger med tilhørende møter bidra med viktige grunnlagsopplysninger til kommunen og andre. Dette er ment som en hjelp til kommunene, byggutviklere og andre energiaktører slik at det til sammen velges rasjonelle energiløsninger.

Fremtidsrettet energibruk på dagsorden i Stavanger

Bilde fra Jåtten Øst: 73 selvbyggerboliger der mesteparten ferdigstilles i løpet av 2007. Lavenergiboliger med vannbåren varme til oppvarming og varmtvann. Beregnet energiforbruk er på ca. 115 kWh/m², klasse B.

Stavanger kommune utarbeidet en ambisiøs klima- og energiplan i 2002. Kommunen har kommet langt i arbeidet med å sette målene fra planen ut i praksis. I 2008 blir de utstillingsvinduet for fremtidens lavenergiboliger.

Da kommunen utarbeidet klima- og energiplanen i 2002, vedtok de også en visjon om at Stavanger kommune skal være en foregangskommune i ressurs-/energi bruk og klimagassutslipp. Innen 2050 skal kommunens energibruk og klimagassutslipp være tilnærmet kommunens økologiske andel i globalt perspektiv.

På energisiden har dette blant annet resultert i at olje utfases som energikilde, at hovedtyngden av nye bygg blir tilrettelagt med vannbåren varme, at nye bygg vil ha et forbruk på under halvparten av eksisterende boligers normalforbruk og at andelen lavenergibygg stadig øker. Vannbåren varme har vært standard for nye utbyggingsområder i Stavanger de siste årene, men nå er også lavenergihus i ferd med å bli standard. To av byggprosjektene i Norwegian Wood, hvor det bygges 15 forbilledlige byggeprosjekter med nyskapende og miljøvennlig trearkitektur, har et energiforbruk innenfor klasse A innenfor nye energimerkeordningen, dvs. innenfor 65 kWh/m² år, mens de andre ligger innenfor klasse B, som også er godt under de nye forskriftskravene. Nye feltutbygginger med lavenergiboliger er også under planlegging. – Dette oppleves meningsfullt for oss som kjemper for god forvaltning av energiressursene og et bedre klima, sier miljøvernssjef Olav Stav.

Inn i fremtiden med miljøvennlige bygg

– Det er fantastisk kjekt at Stavanger, Europas største trehusby, går inn i fremtiden med forbilledlige klima- og miljøvennlige

bygg; nyskapende trearkitektur, miljøvennlige materialer, lavenergiprofil og universell utforming, sier ordfører i Stavanger, Leif Johan Sevland.

– Vi får til et grep hvor vi gir det beste til menneskene som skal bo der samtidig som vi tenker konsekvensene for menneskene i verden, en minimalisering av energibruk og klimagassutslipp fra utbygging til drift, legger Sevland til.

God og langsiktig planlegging viktig

– Det å ha en energi- og klimaplan med faste målsettinger har helt klart gjort at vi har kommet så langt i arbeidet med energi- og klimatilstand som vi har i Stavanger. Vi satte oss høye mål og en klar visjon, som vi har jobbet målrettet etter. Og så har vi ikke vært redde for å sette oss langsiktige mål. Et viktig suksesskriterium for oss har også vært at det har vært en god samkjøring mellom politiske vedtatte mål i energi- og klimaplanen og oppfølging gjennom konkrete tiltak i praksis, sier miljøvernssjef Olav Stav. Dette har bidratt til økt kunnskap og verdiforståelse og skapt et økt engasjement om klima- og energiutfordringene både hos politikere og i det private næringsliv.

Norwegian Wood

Et av de største prosjektene i "Stavanger 2008 – europeisk kulturhovedstad" er Norwegian Wood. Prosjektet skal realisere 15 forbilledlige byggeprosjekter med nyskapende og miljøvennlig trearkitektur. Norwegian Wood kvalitetskriterier setter høye mål for byggeprosjektene. De skal ha et meget lavt energiforbruk, baseres på designprinsipper for universell utforming, benytte miljøvennlige materialer og nye, rasjonelle byggesystemer i tre. I tillegg skal prosjektene framstå med en overbevisende arkitektonisk kvalitet.

4. Kommunal energi- og klimaplanlegging

4.1.

Hvordan kan kommunen utarbeide mål og strategi for energi- og klimaarbeidet

Målet med planprosessen er å utarbeide en energi- og klimaplan for kommunen som alle berørte parter og aktører kan slutte opp om og fatte beslutninger i henhold til. Hensikten er å frem-skaffe et beslutningsunderlag som er omforent bærekraftig både i forhold til nasjonale så vel som regionale og lokale målsettinger. Det er viktig at planprosessen er forankret ansvarsmessig i kommunens sektorovergripende planmyndighet. Planen bør utarbeides som en kommunedelplan for energi og klima, eller som en temaplan som integreres i det øvrige kommunale plansystemet.

Det å arbeide med energi- og klimautfordringer i et lokalt perspektiv mangler i utgangspunktet mange av de driverne som ellers må være på plass for å skape fremdrift i slik prosesser. Setter man for eksempel energi- og klimautfordringene i et næringsrettet perspektiv, vil imidlertid lokal-samfunnet ha alt å vinne på å gjøre en god jobb – sammen! Energi og klimaplanen for Trysil (2007) har eksempelvis foreslått at Trysil kom-mune løpende skal arbeide med metoder som bidrar til en kontinuerlig forbedring innenfor egen organisasjon og lederskap, sin kompetanse, sine prosesser, sine strategier, sine partnere og sine resultater.

Hvordan man mest rasjonelt får utarbeidet en energi- og klimaplan, vil variere fra kommune til kommune. Utgangspunktet er ganske forskjellig, og forholdene knyttet til både energibruk, energiforsyning og klimagassutslipp varierer mye mellom større bykommuner, industrikommuner og primærnæringskommuner. I store kommuner vil det være nødvendig å involvere flere aktører og bruke mer ressurser enn i mindre kommuner der det er færre interessenter og kanskje allerede etablerte kontakter mellom de fleste av disse.

4.1.1 Viljeserklæring

En politisk viljeserklæring skal synliggjøre kommunens ambisjon og må forankres i kommuneplanen.

Alle kommuner reviderer kommuneplanen hvert fjerde år. Det er viktig at kommunen i denne prosessen setter fokus på energi og klima. Grunnlaget for et lokalt engasjement må forankres politisk i kommuneplanen, og da helst i form av en konkret formulert målsetting. Nedenfor er noen forslag til slike formuleringer:

- Kommunen skal legge til rette for en sikker og fleksibel energiforsyning basert på optimal utnyttelse av regionens energikilder med et minimum av forurensende utslipp og utslipp av klimagasser.
- Bruken av fossil energi må begrenses. En større del av energien til oppvarming skal være fra fornybare energikilder og andre alternative energikilder som avfall og spillvarme. Dette skal bidra til en bærekraftig utvikling både med hensyn til klima, næringsutvikling, økonomi og lokalt miljø.

Den neste eksempelplanen er god fordi den faktisk har et tallfestet mål. Dette vil for mange kommuner først være mulig etter at planen er utarbeidet og konkretisert. For hver revisjon av kommuneplanen kan en viljeserklæring tilnærmes en konkret tallfestet hovedmålsetting:

- Ål Kommuneplan – Klima: (2001–2006)
“Minst oppfylle vår del av Noreg sine forpliktingar om å redusere menneskeskapt utslepp av klimagassar med 5 prosent i høve til utsleppa i 1990 innan år 2010. Oppfylle FN sitt klima-panel si tilråding om minus 30 prosent utslepp i 2030.”

Arbeidet med utarbeidelse av en energi- og klimaplan kan selvsagt starte opp selv om dette ikke er beskrevet i kommuneplanen. Som delplan forankres den i plan- og bygningsloven.

4.1.2 Mål

Når viljeserklæringen er på plass i kommuneplanen, og man er enig om å utarbeide en energi- og klimaplan, må en ut fra den informasjonen som foreligger, søke å sette konkrete mål. Det er viktig at mål og valg av strategi for å nå målene er klart formulert, og at ambisjonsnivået er riktig i forhold til hva kommunen har vilje og ressurser til å følge opp. Sammenhengen mellom nasjonale mål, regionale mål (fylkesnivå) og lokale mål (kommunenivå) bør tydeliggjøres.

Kommunen kan velge å sette egne kvantitative mål for energiomlegging, energiproduksjon, energi-effektivisering og reduksjoner i klimagassutslipp som er høyere eller lavere enn dem nasjonale og regionale myndigheter har satt. Det gjøres ut fra egne politiske prioriteringer eller ut fra spesielle forhold i kommunen knyttet for eksempel til befolkningsutvikling eller næringsstruktur. Kommunens valg bør likevel forankres i de nasjonale og regionale målene. Samtidig er det viktig at virkemidlene kommunen tar i bruk for å nå sine klima- og energimålsettinger, ikke bryter med nasjonale eller regionale målsettinger på andre områder.

Planen bør altså inneholde klare hovedmål for energieffektivisering, energiomlegging og reduksjon av klimagassutslipp i kommunen.

Den bør også inneholde delmål og mål for enkelt-områder (for eksempel transport, stasjonær energi- bruk, energiproduksjon, avfall og jordbruk) som viser hvordan man tenker å nå hovedmålene.

Eksempel:

Stavanger kommune (Energi- og klimaplan 2002)

Hovedmål:

Stavanger kommune skal være en modell/foregangskommune i ressurs-, energibruk og klimagassutslipp. Innen 2050 skal kommunens energibruk og klimagassutslipp være tilnærmet kommunens økologiske andel i globalt perspektiv. Fossilt brensel fases ut, og Stavanger kommune bidrar til en rettferdig fordeling av verdens ressurser og forebygger negative konsekvenser av utslipp av klimagasser.

Miljøprofil ved nybygg og rehabilitering

Stavanger kommune har i Miljøplanen og gjennom arbeidet med Lokal Agenda 21 disse mål:

- Fremme bruk av miljøvennlige materialer
- Redusere energibruk
- Redusere utslipp av klimagasser
- Redusere avfall
- Miljøsertifisere alle kommunale driftsenheter innen 2009

Lillehammer (Energi- og klimaplan 2007)

Områdemål: Stasjonær energibruk
Det er et mål å få etablert varmesentral(er) for levering av varme, både i de sentrale områder av byen, og for områder der det er aktuelt med mindre varmeanlegg. Mål for fjernvarme i kommunen er 30–40 gWh i løpet av en fem-årsperiode og det dobbelte i løpet av 10 år.

Bruk av bioenergi skal økes vesentlig fra 67 gWh i 2003. Kommunestyret vil henstille til utbygger om at arbeidet med å få på plass en løsning med fjernvarme i Lillehammer intensiveres. Mål for kommunens bygg bør være minst 4,3 gWh/år levert via fjernvarme i løpet av 2010.

Ved alle større nybygg og rehabiliteringer av kommunale bygg skal det være vannbåren varme, og det skal vurderes varmeanlegg basert på fjernvarme, lokalt bioenergi-anlegg eller varmepumpe.

Målsetting for kommunen er minst 0,9 gWh levert fra bioenergi innen 2010.

Fredrikstad kommune (Klima- og energiplan 2007)

Delmål:

- Klimagassutslippet pr. innbygger fratrukket industriens direkte utslipp skal ned mot 3,0 tonn pr. innbygger pr. år innen 2010
- Andel fornybar energi skal komme over 50 % fra 2008
- Kommunens byggmasse skal i snitt redusere sitt forbruk fra 178 kWh/m²/år til 158 kWh/m²/år innen 2010.

Det er viktig å formulere alle delmål og område-mål så konkret og målbart som mulig. Resultatene skal enkelt kunne dokumenteres. Veien fra mål til resultat, altså måloppnåelse, blir på denne måten også kortere.

4.2 Planprosess og innhold i en energi- og klimaplan

Kunnskap om lokale forhold er meget viktig for å kunne kartlegge lokale utslipp av klimagasser, utnyttbare fornybare energiresurser og mulige realiserbare prosjekter. En energi- og klimaplan for kommunen skal belyse forhold som har relevans for energi, herunder ressurser, produksjon og bruk samt utslipp av klimagasser fra ulike sektorer. Kort fortalt omfatter arbeidet med planen følgende: En systematisk innsamling og bearbeiding av informasjon og en felles vurdering av framtidige energi- og klimaløsninger som skal føre til en handlingsplan med konkrete målbare tiltak.

Lokale energiutredninger – et godt utgangspunkt for energi- og klimaplanarbeidet

Den lokale energiutredningen som utarbeides årlig av nettselskapet, kan gi gode innspill til kommunens energi- og klimaplan. Her ser en i midlertid kun på stasjonær energi og dekker ikke spørsmål som energibruk til transport eller prosessutslipp av klimagasser. Statistikken kan også være mangelfull. Disse opplysningene må hentes fra andre kilder. SFTs klimakalkulator gir en pekepinn om alle typer utslipp i kommunen, men må også suppleres med informasjon fra lokale kilder. Energiutredningen er ikke det samme som en kommunal plan – heller ikke på de områdene utredningen dekker. Det ene kan ikke erstatte det andre.

Oppdatert informasjon om lokale energi-utredninger finnes på www.nve.no/leu

Enova har utviklet et godt tilbud til kommunene. Kommunene kan søke Enova om tilskudd til å utarbeide en energi- og klimaplan. Enova kan støtte utarbeidelse av slike planer med opp til 50 % av prosjektkostnadene, begrenset oppad til 100.000 kroner. Støtteordningen til Enova har til hensikt å hjelpe kommunene til å identifisere gode og fremtidsrettede energiprojekter. Gode energiprojekter som identifiseres av kommunene, kan i en senere fase oppnå både forprosjektstøtte og investeringsstøtte fra Enova.

4.2.1 Aktørene

Det er mange sentrale aktører som bør/må involveres i planprosessen:

- Politikere
- Kommune- og fylkesadministrasjonen
- Organisasjonene i det lokale nærings- og arbeidslivet
- Eierne av energiresurser
- Energibrukere
- Nettselskaper
- Transportselskaper
- Interesseorganisasjoner (energi og miljø)

Mange av de nevnte aktørene sitter inne med mye relevant kunnskap og er sentrale når det gjelder gjennomføring av tiltak. Det er derfor viktig å involvere disse fra starten av. En omforent plan vil også kunne forenkle selve planprosessen ved at oppgavene fordeles.

Organisasjonene i nærings- og arbeidslivet er i denne sammenheng en viktig samarbeidspartner. De er også opptatt av å skape aktivitet og ny virksomhet, og kommunens rolle som pådriver og samspillaktør med disse er viktig.

Eiere av energiresurser kan f.eks. være bedrifter med treavfall eller spillvarme, jord- og skogbrukere med bioenergiressurser, vannkraftressurser eller vindenergiressurser.

Energibrukere med stort energieffektiviseringspotensiale kan også gjennom tiltak friggi energiresurser og redusere klimagassutslipp. Industri- og næringsbyggeiere er mest aktuelle.

Nettselskapene har som hovedoppgave å transportere elektrisk energi, men med dagens inntektsrammesystem ser vi at flere også blir aktører innen f.eks. varmepumper, bioenergi og fjernvarme.

Transportselskaper er viktige premissgivere for utforming av kommunens transportplan og kan være viktige ved introduksjon av biodrivstoff. Interesseorganisasjoner, især de som arbeider med miljø og klima, kan være viktige støttespillere for klimavennlige energiløsninger.

4.2.2 Organisering og ansvarsmessig forankring av planprosessen

Det er som nevnt viktig med bred deltakelse i planprosessen. Dette kan organiseres på ulike måter – for eksempel ved at det opprettes en styringsgruppe med de mest sentrale aktørene og en bredere referansegruppe, som møtes i starten og mot slutten av prosessen. I tillegg opprettes en arbeidsgruppe med basis i kommuneorganisasjonen som koordinerer selve arbeidet. I mindre kommuner vil en ofte kunne involvere de relevante aktørene gjennom enklere prosesser og styringsmodeller.

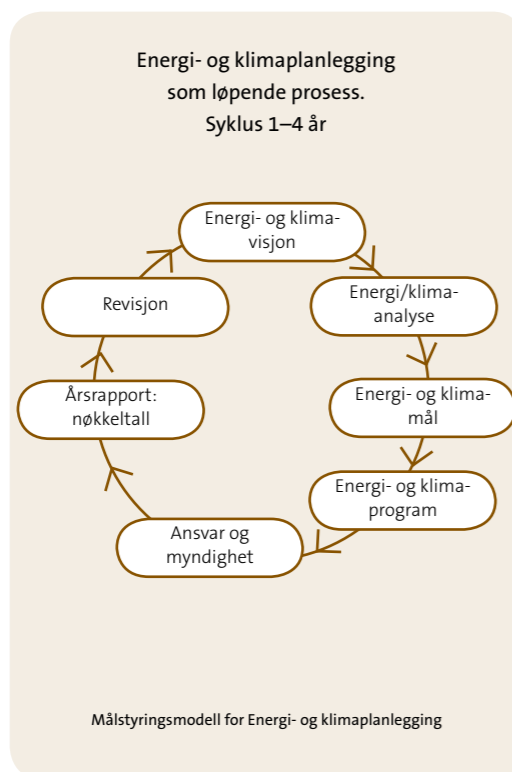
Det er fra starten av viktig å klargjøre hva som er hensikten med planarbeidet. For å få en god forankring av prosessen bør flest mulig av de sentrale aktørene tildeles en ansvarlig rolle. Få også avklart hvor de ulike aktørene har et ansvar og hvordan de kan påvirke selve gjennomføringen av tiltakene planen foreslår. For å oppnå et størst mulig resultatomfang må også aktører som ikke kan pålegges tiltak, motiveres til handling. En god energi- og klimaplanprosess bør gjerne kunne ut i avtaler der også andre aktører enn kommunen selv har forpliktet seg til å gjennomføre tiltak.

Det må også avklares hvordan og når planen skal behandles administrativt og politisk. Det kan være en stor fordel å gjennomføre planprosessen som en åpen dialog hvor innbyggerne blir oppfordret til å komme med innspill og meningsytringer. Det kan skape engasjement og forståelse for at energi og klima er noe som berører oss alle, og at alle kan bidra. Både lokale media og kommunenes websider kan brukes til å skape debatt og invitere folk til å komme med forslag.

Kommunen bør selv ha tilstrekkelig kompetanse og kapasitet til å lede arbeidet og til stor del utarbeide planen. Det bør imidlertid trekkes inn spesialkompetanse på ulike tema etter behov. "Workshops" og temasamlinger for å informere og drøfte muligheter kan i mange tilfeller være strategisk nyttig i prosessen.

Hvor lang tid prosessen vil ta og hvor mye ressurser som kreves, er avhengig både av detaljeringsnivået og om kommunen kan bygge videre på tidligere utredninger og planer innen feltet. Normalt vil det ta fra seks til tolv måneder. En så omfattende planprosess må planlegges, og det anbefales å bruke en målstyringsmodell som vist i figuren under:

Det kan hevdes at planprosessen i seg selv er like viktig som det ferdige dokumentet, og at arbeidet med kommunal energi- og klimaplanlegging er en kontinuerlig prosess som kun endrer form fra år til år. Med det fokus som energi og klima har fått både nasjonalt og internasjonalt, kan en forvente raskt skiftende rammebetingelser, noe som igjen kan aktualisere en årlig revidering og oppdatering.

Interkommunalt samarbeid

For mange kommuner bør det være aktuelt å få til et interkommunalt samarbeid, helst også samarbeid med statlige og fylkeskommunale myndigheter. Dette kan være fornuftig av kapasitetsmessige grunner, men også av hensyn til kompetanse og for å få til helhetlige, integrerte løsninger for en region. KS og regjeringen samarbeider om flere programmer som skal bidra til at kommunenes rolle som samfunnsutviklere på ulike områder styrkes gjennom nettverkssamarbeid mellom interesserte kommuner. Livskraftige kommuner og Grønne energikommuner er to programmer som begge har klima og energi som temaområder, og som varer ut 2010. Erfaringer fra disse programmene vil bli formidlet til hele kommunesektoren.

Det er viktig at rapporten som utarbeides, får en form som er myntet på en stor leserkare, og at den faglig har stor spennvidde. Det kan være aktuelt å utarbeide en "fullversjon", og så forskjellige spesialversjoner myntet på ulike lesergrupper. Stavanger kommune utarbeidet i 2005 en "folkeversjon" av sin opprinnelige plan fra 2001. Dette gir en forenklet framstilling av Klima- og energiplanen.

Klimaplan for siddiser – Stavanger kommune

*Adle
Snakke om været
og adle
gjør någe med det*

Re kommune i Vestfold:

Fra energiplan til "Grønn energikommune"

"Re er en kommune som andre kommuner kan se opp til og lære av", sa statsråd Åslaug Haga da hun utpekte Re kommune til en av de første "Grønne energikommuner" i Norge. Re kommune var tidlig ute med en energiplan, og en aktiv oppfølging av planen har allerede ført til betydelige energieresultater i kommunen. Nå jobbes det med en utvidelse av planen til en overordnet klima- og energiplan.

Re kommune vedtok en energiplan for kommunen i 2001. Siden den gang har målrettet arbeid og aktiv oppfølging av planen allerede ført til 10 prosent redusert energiforbruk totalt sett i kommunen. I kommunale bygg har kommunen oppnådd en energireduksjon på 15 prosent. I tillegg er over 20 prosent av det samlede stasjonære energiforbruket innen kommunens grenser bare i dag er dekket av bioenergi. Det er blant annet etablert et nærvarmeanlegg basert på jordvarme og en større oljekjel er skiftet ut med pelletsanlegg.

Kommunen har en målsetting om ytterligere 10 prosent energikutt fram til 2012 og arbeider kontinuerlig med videreutvikling av alternative energikilder i kommunen. Blant annet er et solcelleanlegg som skal varme det lokale sykehjemmet, under planlegging.

Energiplan- viktig rettesnor

– Energiplanen fra 2001 har vært en viktig rettesnor for at vi har kommet dit vi er i dag i vårt arbeid med energi- og klimatilak. Vi arbeider nå

med å utvide energiplanen fra 2001 med en større klimadel, slik at vi nå får en overordnet klima- og energiplan for kommunen med ytterligere ambisiøse målsettinger, forteller ordfører i Re kommune, Thorvald Hillestad.

En forbildekommune

Våren 2007 ble Re kommune utnevnt til å delta i det statlige prosjektet "Grønne energikommuner", som en av de første av de 22 kommunene som skal delta i prosjektet. Kommunene som er valgt ut, skal satse på energieffektivisering og alternativ fornybar energi som bioenergi, og arbeide med å få ned klimagassutslippene i sin kommune. De grønne energikommunene skal utvikle klimaarbeidet sitt videre og være forbilder for andre kommuner.

– Vi er veldig stolte over å ha blitt utnevnt til miljøfyrtårn og går nå inn i en spennende prosjektperiode, avslutter Hillestad.

Re kommune er også en aktiv part i partnerskapet Vestfold Energiforum, som retter seg mot tiltak som gir en mer effektiv energibruk og energiløsninger som gir reduserte klimagassutslipp.

Bilde: Ordfører i Re kommune, Thorvald Hillestad

4.2.3

Arbeidsoppgaver

Med planarbeidet godt forankret og organisert er rammeverket på plass, og arbeidsgruppen har fått det nødvendige mandat til å starte utredningsarbeidet. Det er viktig at rapporten som utarbeides følger en standard, og at både informasjonen som gis og tallgrunnlaget er entydig.

Planprosessen beskrives i denne omgang kun som arbeidsoppgaver, dette for å gi et begrep om hva som skal utføres. Det vil bli utarbeidet et egen veileder som vil ta for seg i detalj hvordan en energi og klimaplan skal utarbeides.

Planprosessen inndeles i avsnitt hvor det skal gis en beskrivelse av nåtilstand, fremtidig utvikling, beslutningskriterier og tiltak.

I starten av prosessen er det viktig å ha en grov kartlegging /fokusbetragtning på hva som er utfordringene og mulighetene i kommunen eller regionen. Er det energisparing, er det produksjon av vannkraft, bioenergi, vindkraft, eller er det transport?

Etter en slik runde/drøfting kan en avgrense det videre arbeidet og søke mer dybdekunnskap om det som er viktig. En må se til at arbeidet med kartlegging av status ikke får en dominerende plass i prosessen. Det er viktig å "vite hvor man står, før en skisserer veien dit en ønsker å komme", men en må ikke miste fokus på de nære og opplagte problemstillinger. Rapporten kan ellers fort bli et svært kartleggingsdokument med mindre verdi for en senere fokusert strategi- og tiltaksplan.

1. Beskrivelse av nåtilstand

Dette er en beskrivelse av kommunen i et energi- og klimaperspektiv. Et kort historisk tilbakeblikk på utviklingen de ti siste år, samt en beskrivelse av dagens situasjon med hensyn på folketall, beboelsesmønster, næringsliv, miljø og andre faktorer som er sentrale relatert til energi og klima. Det bør også være en kort beskrivelse av særegne forhold i kommunen som har betydning

for sammensetningen og størrelsen på energi-bruken og klimagassutslippene. Dette gjelder for eksempel viktige industri- og næringsinteresser. Også tidligere politiske vedtak som forplikter kommunen, bør omtales. Overskriften kan nærmest være "Hvor står vi, og hva var det som førte oss hit".

2. Status for energibruk og relaterte klimagassutslipp

Her skal det gis en beskrivelse av de ulike brukergrupperes behov for energitjenester og statistikk over bruk av ulike energibærere. Den viktigste energibæreren i de fleste av landets kommuner er elektrisitet, og informasjon om historisk utvikling i etterspørselen finnes hos netteier. Data for andre energibærere fordelt per kommune er tilgjengelig fra SSB. Det gjelder biomasse, oljeforbruk, gassforbruk, vind, sol o.a. (statistikken kan være ufullstendig og mangelfull).

De lokale energiutredningene for kommunene har også oppdatert informasjon som kan benyttes. Det legges mest arbeid i kartleggingen i tettsteder der det kan være mulighet for utbygging av eventuell fjernvarme. For å få bedre grunnlag for vurdering av ulikheter mellom de ulike kommunene og gjerne også mellom ulike deler av en kommune, må det etableres felles indikatorer for energibruken.

Transportbehovet skal også beskrives, og bruken av ulike transportmidler og dertil hørende drivstofftyper. Oversikter over utslipp av klimagasser som resultat av fossil energibruk tas også med her. I mange av landets kommuner står gjennomgangstrafikk på riks- og fylkesveger for en stor del av de mobile klimagassutslippene. Dette er noe kommunene har små muligheter til å påvirke. Utslipp fra gjennomgangstrafikk bør derfor plasseres i en egen boks og holdes utenfor videre kommunal planlegging. For å få et godt bilde av transportomfanget lokalt og hvordan den fordeler seg på gjennomgangs- og annen trafikk, kan det være nødvendig å gjennomføre noen egne tellinger eller spørreundersøkelser.

3. Status for klimagassutslipp fra prosesser, landbruk og deponier

For noen få kommuner vil utslipp fra prosessindustrien ha stor betydning for de totale utslipp av klimagasser, mens kommunenes påvirkningsmuligheter ovenfor prosessindustrien vanligvis er små. Disse bør derfor føres som egen sektor i statistikken. Landbruk har utslipp av bl.a. lystgass og metan, som kan hentes fram ved hjelp av "Kart og miljødata" på "Miljøstatus". Gjennom dialog har kommunene muligheter til å påvirke utslippene ved for eksempel å oppmuntre til økologisk omlegging. Når det gjelder avfallsdeponier som slipper ut metan, er det nettopp kommunene som enten alene eller sammen med nabokommuner har hele ansvaret.

4. Ressurskartlegging

Her skal det gis en oversikt over lokale energiresurser. Denne bør i hovedsak kunne hentes fra nettselskapets lokale energiutredning. Når det gjelder fornybare energikilder, dreier det seg normalt om bioenergi, vindenergi og solenergi. Utsorterte brennbare avfallsfraksjoner kan også tas med som en del av bioenergipotensiålet. Deponigass og spillvarme fra bedrifter er også en ressurs. Prosessindustrien kan også ha tilgjengelige spillvarmekilder.

5. Energiproduksjon

Her skal det presenteres en oversikt over all produksjon og leveranse av ulike energibærere (det vil si hvor mye av ressursene som konverteres og omsettes i markedet). Dette begrenser seg ofte til kun elektrisitet og biobrensel-/drivstoff. Energiressurser som ikke utnyttes lokalt, bør også inkluderes i balansen. Dette kan eksempelvis være husholdningsavfall og biomasse som benyttes til varmeproduksjon i andre kommuner. Også denne informasjonen bør i hovedsak kunne hentes fra den lokale energiutredningen.

6. Energisystemet

Det kan være nyttig å sette opp en energibalanse for kommunen og gi noen grafiske framstillinger av energisystemet. Dette kan være kart som viser infrastrukturen for energi i kommunen.

Det kan også være energiflytdiagram som viser hvor det blir av den energien som enten hentes ut av lokale ressurser eller importeres inn til kommunen.

7. Vurdering av lokale miljøhensyn

Tiltak som reduserer bruken av fossilt brensel, vil som oftest ha positiv betydning for klimaet.

I tillegg reduseres andre utslipp som kan skade miljø og helse lokalt. Likevel finnes det mulige konflikter mellom lokale miljøhensyn og mål om klimagassreduksjoner eller energiomlegging. Utbygging av vindkraft og småvannkraft kan medføre konflikter av varierende styrke med naturvernens hensyn. Det bør gis en kort vurdering av slike mulige konflikter, med henvisning til eventuelle tidligere vurderinger som er gjort av kommunen eller regionale myndigheter.

8. Scenarieutvikling

Energi- og klimaplanen skal inneholde en framskrivning av energibehovet og av klimagassutslippene i kommunen. Det vil si et anslag for hvordan disse vil utvikle seg fram til planens tidshorisont dersom ingen nye tiltak settes inn. I tillegg til stasjonær energibruk skal framskrivningen også inkludere den mobile energibruken og klimagassutslipp fra andre kilder enn energibruk.

Det kan være nyttig å beskrive flere scenarier for energibruk og utslipp, som bygger på ulike forutsetninger. Det vil si underliggende forhold som befolkningsvekst, næringsutvikling og bebyggelsesmønster, og ulike valg av energiteknologier både hos leverandører og brukere. Slike scenarier kan bli komplekse, men det er utviklet datavarktøy som forenkler arbeidet. Behovet for å utvikle slike scenarier kan være større i store kommuner og i kommuner i rask vekst og endring, mindre der forholdene og de viktige valgene er noenlunde lette å overskue. Infrastruktur for energi er i seg selv kompleks, og endringer vil få konsekvenser på meget lang sikt. Derfor er det viktig at denne fasen av planarbeidet gjøres grundig. Tidshorisonten bør være i området 10 til 30 år.

9. Tiltaksbeskrivelser

Basert på analysen av mulige fremtidsscenarioer skal det utarbeides en oversikt over tiltak som bør/må gjennomføres for at kommunen kan nå sine mål. Tiltakene og handlingsplanen utgjør til sammen den viktigste delen av klima- og energiplanen. Det er disse som faktisk skal føre til at målene om lavere klimagassutslipp og mer effektiv energibruk blir innfridd.

10. Gjennomføringsplan/ handlingsplan

Måloppnåelse vil kreve at kommunen iverksetter ulike tiltak og beslutningskriterier for disse.

Her beskrives hva kommunen selv skal iverksette av tiltak og hva kommunen vil stimulere andre aktører i markedet til å gjøre. Det er også viktig å beskrive hvilke virkemidler kommunen vil ta i bruk, og at disse er samordnet med fylkeskommunale og statlige virkemidler.

4.3

Fra plan til handling

En handlingsplan skal beskrive koblingen mellom mål, strategi og tiltak.

Gjennomføring av en planprosess kan i mange tilfeller resultere i at en rekke aktører blir bevisstgjort, endrer adferd og eventuelt starter opp aktiviteter. Sistnevnte bør i så fall angis i planen. I løpet av planprosessen legges det ofte også grunnlag for et bedre samarbeid mellom de ulike aktørene. Det er viktig for alle målgrupper at sammenhengen mellom mål, strategier og tiltak er klart formulert og lett synlig.

Som reguleringsinstans og tilrettelegger har kommunen, som tidligere nevnt, mulighet til å utforme rammebetingelser som ivaretar en langsiktig endring mot et mer bærekraftig lokalsamfunn. Kommunen kan gjøre vedtak som f.eks. endrer utbyggings- og transportmønster. Prosessen kan også ha ført til at det er opprettet samarbeidsorgan mellom kommunen og én eller flere andre aktører, som skal drive fram ett eller flere tiltak. Disse organene bør da nevnes som ansvarlige.

Det finnes forskjellige virkemidler knyttet til de ulike rollene kommunen har i arbeidet med å redusere energibruk og klimagassutslipp.

Kommunen som forvalter av lovverk:

Dette er det området hvor kommunen til nå har hatt færrest virkemidler. Kommunen kan ikke sette krav ut over det som ligger nedfelt i plan- og bygningsloven og i forurensningsloven. Det forventes sterkere virkemidler i den nye plan- og bygningsloven som blir gjeldende fra 2009.

Kommunen som planlegger:

De viktigste virkemidlene vil være knyttet til en integrasjon av energi-, transport- og klima-problematikken i arealdelen av kommuneplanen og avfallsplanleggingen.

Kommunen kan også søke konsesjon om utbygging av fjernvarme i utvalgte områder og dermed sikre tilknytningsplikt for både eksisterende og nye bygg.

Utbyggingsavtaler er i noen kommuner benyttet for at utbyggere skal bruke bestemte energiløsninger. Dette er privatrettslige avtaler mellom kommunen og utbygger av et område, hvor energiløsninger kan inngå (ofte sammen med fordeling av kostnader for utbygging av infrastruktur, skoler etc.). En slik avtale gir derfor kommunen mulighet til å forhandle frem og avtalefeste energiløsninger, noe plan- og bygningsloven i dag ikke gir hjemmel til uten at det er konsesjon for fjernvarme i området. Kommunene har ofte utarbeidet en mal for avtale som legger grunnlaget for forhandlinger og dermed sikrer at utbygger må vurdere forhold som kanskje ellers ikke hadde vært fokusert. Det finnes ingen entydig definisjon av utbyggingsavtaler, og de omtales heller ikke i lovverket.

Kommunen som eier og driftsorganisasjon:

Som eier av kommunale tomter og bygg kan kommunen sette krav og betingelser knyttet til energi og klima. Dette kan skje ved at kommunen legger føringer på valg av energiløsninger ved salg av tomter. Ved både oppføring og drifting av egne bygg kan de selv bestemme løsningene.

”Energiledelse i Teknisk Drift” er ett eksempel på tiltak som fokuserer på energi og klima ved drift av egne bygg og anlegg. Kommunen er også en stor innkjøper av varer og tjenester. Her kan det både spares penger og oppnås store klimagevinster.

Kommunen som kunnskapsformidler:

Kommunen kan ved oppbygging av egen kompetanse innenfor energi- og klimaproblematikk informere på ulike måter og nivå til næringsliv og befolkning om tiltak som reduserer bruk av energi og utslipp av klimagasser. En aktiv kunnskapsformidling fra kommunens side vil lettere legitimere sentrale lovpålegg og føringer innenfor klimapolitikken.

Kommunen som pådriver:

Kommunen kan gjennom organisasjonsmessige tiltak initiere samarbeid mellom næringsliv, befolkning og kommunen. Et eksempel er å gjøre gjensidige frivillige avtaler mellom ulike parter; den såkalte partnerskapsmodellen. Dette kan for eksempel være avtale mellom kommune og industri, mellom kommune og organisasjoner eller mellom organisasjoner og industri.

Det som bestemmer kommunens handlingsrom, vil i stor grad være definert av overordnede myndigheter. Det er imidlertid mye kommunen kan oppfordre innbyggerne til å gjøre. Et eksempel på dette er hva Stavanger kommune skrev i sin Energi- og klimaplan (2001):

Fra Stavanger kommunes energi- og klimaplan

Som forbrukere og borgere i Stavanger kan vi bidra til å redusere klimagassutslippene ved å:

- Slå av lys og ovner i rom som ikke brukes.
- Etterspørre elektriske produkter som bruker lite energi.
- Bruke sparepærer og sparedusj.
- Installere varmepumpe eller gjennomføre andre energisparende tiltak.
- Gå og sykle på korte turer.
- Bruke kollektivtransport i stedet for bil på middels lange turer.
- Bruke tog og buss på lange turer i stedet for bil, fly og hurtigbåt.
- Gjøre de daglige innkjøpene i nærbutikken.
- Levere organisk avfall til kompostering via brun dunk eller kompostere selv.
- Kildesortere avfall og levere det til gjenvinning.
- Kjøpe brukt i stedet for nytt.
- Unngå å kjøpe ting vi ikke trenger.
- Etterspørre varer med lite emballasje eller legge emballasjen igjen i butikken.
- Velge lokalt produserte varer.
- Velge økologiske matvarer.
- Spise mer kornvarer og grønnsaker og mindre kjøtt.
- Velge ferskvarer framfor hermetikk og frysetørret mat.

Vedlegg: Enovas støtteprogram

– Kommunal energi- og klimaplanlegging

Kommunene spiller en svært viktig rolle i arbeidet med energiomlegging og effektivisering av energibruken i Norge. Kommunen opptre som planmyndighet, samtidig forvalter den også egen bygningsmasse.

Gjennom dette programmet gis det støtte til utarbeidelse av kommunale energi- og klimaplaner, til utredning av mulige prosjekter for anlegg for nærvarme, fjernvarme og varmeproduksjon og til utredning av mulige prosjekter for energieffektivisering og konvertering i kommunale bygg og anlegg.

Bakgrunn for programmet

Det foreligger nå en energiutredning for hver kommune. Energiutredningene gir et godt utgangspunkt for utarbeidelse av kommunale energiplaner. Enova ønsker å gi kommunene mulighet til å videreføre idéer og prosjekter som har blitt identifisert gjennom energiutredningen.

Gjennom en forpliktende energi- og klimaplan blir det kommunale energiarbeidet løftet opp på strategisk nivå og utgjør en del av beslutningsunderlaget for valg av energiløsninger. Planen vil kunne ta opp i seg både nasjonale energimål og økonomiske, klimamessige og næringsmessige forhold i den enkelte kommune.

Målgruppe

Kommuner, fylkeskommuner, interkommunale selskaper og eventuelt andre kommunale/regionale interessefellesskap.

Rådgivere og konsultantselskaper.

Kommunen vil være kontraktspart for Enova.

Støttebeløp

Enova kan støtte opp til 50 % av prosjektkostnadene begrenset oppad til kr 100.000. Større kommuner med innbyggertall over 50 000 vil kunne få tildelt et større støttebeløp hvis behov, begrenset oppad til kr 300 000. Støtten utbetales når sluttrapport for prosjektet er godkjent av Enova.

Enovas kommuneprogram er i utgangspunktet en engangsstøtte. Det kan innvilges støtte til en kommune mer enn en gang i tilfeller der kommunen har utarbeidet en energi- og klimaplan som synliggjør tiltak som kan føre til prosjekter som kan bidra til å oppnå Enovas mål.

Kommuner som har fått støtte til forprosjekt før 1.2.2007 kan være berettiget til ny støtte for å utarbeide/ revidere energi- og klimaplan dersom dette ikke foreligger. De vil imidlertid ikke være berettiget til videre forprosjektstøtte.

Prosjektet skal være forankret i kommunal toppledelse.

Krav til energi- og klimaplaner

- Energi- og klimaplanen bør ha status som en kommunedelplan eller temaplan for energi- og klima. Det forutsettes at planen er en integrert del av kommunens sentrale plan- og styringssystem.
- Energi- og klimaplanen skal omfatte mål og planer for energiforsyning, energibruk og klima i kommunens bygningsmasse og tilsvarende for klimautslipp, energiforsyning /infrastruktur for energi i hele kommunen
- Energi- og klimamålene skal tallfestes. Det skal settes minimumsmål på 10 % for redusert energibruk/ klimagassutslipp for hele kommunen
- Energi- og klimaplanen skal beskrive prioriterte tiltak for å nå målene
- Måloppnåelse skal tidfestes
- Planen skal ha en tidshorisont på minimum 5 år
- Måloppnåelse skal innrapporteres til Enova i minimum 5 år. Rapporteringen skal i størst mulig grad baseres på kommunes eksisterende rapporteringsrutiner
- Energi- og klimaplanen skal behandles og godkjennes politisk

Krav til forprosjekt for varmeproduksjon og infrastruktur

- Prosjektet skal være forankret i gjeldende energi- og klimaplan
- Prosjektet skal vurdere og begrunne prioritert systemteknisk løsning (fjernvarme/ lokale varmesentraler) og valg av energikilde (biobrensel, bergvarme, avfall osv.)
- Gjennomføringsevne, finansieringsplan og lønnsomhetsvurderinger skal dokumenteres gjennom nåverdi-beregning og internrenteberegning
- For bioenergi prosjekter gjelder spesielt at det skal gjøres en vurdering av valg av brenselstype, tilgang på brensel, brenselkostnad og investeringskostnad på anlegg
- Andre sentrale parametere i vurderingene er drifts- og vedlikeholdskostnader og oppnåelig varmepris
- Prosjektet skal tjene som et beslutningsgrunnlag for å gå videre med prosjektet til en evt. søknad til Enovas varmeprogram.

Krav til forprosjekt for energieffektivisering og konvertering i kommunale bygg og anlegg

- Prosjektet skal være forankret i gjeldende energi- og klimaplan
- Forprosjektet skal omfatte majoriteten av eksisterende kommunale bygninger og anlegg og alle planlagte/ kjente kommunale byggeprosjekt de neste 3-5 år
- Forprosjektet skal vise en oversikt over total energibruk og m² i den eksisterende kommunale bygningsmassen og en summarisk oversikt over gjennomførte tiltak
- Forprosjektet skal vise en totaloversikt over energibruk i eksisterende anlegg: idrettsanlegg, lysløyper, VAR-sektor (vann/avløp/rensing) og veglyst
- Gjennom forprosjektet skal det utarbeides en liste/oversikt over tiltaksområder som anbefales gjennomført
- Det skal utarbeides en overordna strategi for overgang til fornybar energi og energieffektivisering av bygg og anlegg
- Forprosjektet skal behandles og godkjennes politisk
- Forprosjektet skal tjene som et beslutningsgrunnlag for å gå videre med prosjektet til en evt. søknad til Enovas program for Bygg, bolig og anlegg.

Krav til søknaden

Søknadsskjema for "Kommunal energi- og klimaplanlegging", samt veiledning for utfylling av søknaden, finnes på www.enova.no. Vi inviterer søkere til å kontakte Enova direkte per telefon eller e-post før slutføring av søknaden.

Søknaden, supplert med en prosjektbeskrivelse, fylles ut direkte på web. Vedlegg linkes opp til søknadsskjemaet. Ettersendte vedlegg sendes post@enova.no og tittellinjen i e-posten merkes med søknadens referansenummer (NSS xxx), som fremkommer på kvittering fra websøknaden.

Prosjektbeskrivelsen bør ha følgende innhold og ikke overskride tre sider:

- Innholdet i prosjektet: se kravene for det aktuelle forprosjektet/planen over
- Fremdriftsplan
- Kostnads- og finansieringsplan
- Organisering

Kontaktpersoner

Kjersti Gjervan, kjersti.gjervan@enova.no, tlf. 73 19 04 73

Boy Kåre Kristoffersen, boy.kaare.kristoffersen@enova.no, tlf. 73 19 04 42

Jan Peter Amundal, jan.peter.amundal@enova.no, tlf. 73 19 04 44

Søknadsfrister

Det er ingen søknadsfrister for programmet. Innkomne søknader vil bli behandlet fortløpende og etter kapasitet.

Etter at søknaden er sendt via vårt nettsted og registrert hos Enova, tildeles den et prosjektnummer som er søknadens/prosjektets referanse i Enova. Alle søknader til Enova behandles fortrolig. Prosjekter som er tildelt støtte kan bli offentliggjort med navn på kontraktspartner, prosjektittel/mål og støttebeløp.

Vedlegg: Eksempel på prosjektskisse som vedlegg til søknad

Kommunedelplan for energi og klima for xxx kommune

1. Samandrag

...Xxx... kommune manglar sentrale mål og planar for tiltak i høve energi og miljø, og vi ynskjer no å få etablert ein kommunedelplan for energi og miljø. Denne vil sikre effektiv ressursbruk i kommunen, og vil samtidig gje kommunen større innverknad på prioriteringar og tiltak i lokalsamfunnet.

Prosjekt "Kommunedelplan for energi og klima for ...Xxx... kommune" vert forankra i planavdelinga hjå kommunen. Prosjektet vil følgje vanleg planprosess og etablere naudsynnte arbeidsgrupper for å sikre at planen vert rotfesta i lokalsamfunnet. Samla kostnad med utarbeiding av planen er rekna til kr xxx, der kommunen bidrar med ein eigeninnsats rekna til kr. xxx. (xx prosent av totalprosjektet.)

2. Hovuddata om prosjektet

Prosjektet sin tittel er ENERGI- OG KLIMAPLAN FOR xxx KOMMUNE.

3. Organisering

Prosjektet vil bli organisert med styringsgruppe og arbeidsgruppe, der det faste planutvalet er styringsgruppe og arbeidsgruppa har både politiske og administrative medlemmar.

Dei viktigaste rollene er tenkt slik:

Prosjektansvarleg:

Prosjektleiar:

Samarbeidspartnar:

Prosjektansvarleg:

4. Presentasjon av søkjar og status for byggmassen

.....
Informasjon om søkjarkommune, næringsvegar, industri, utvikling i folketal, utbyggingsplanar. Informasjon kan baserast på lokal energiutredning.

.....

5. Bakgrunn for prosjektet

Med utgangspunkt i

.....
informasjon om utgangspunkt for arbeidet og eventuelle planar om prosjekt som større byggeprosjekt, utbyggingar, energi-/varmeproduksjon eller infrastruktur der ein kommunedelplan for energi og miljø vil vere sentral for å vurdere, etablere og sikre rammene for prosjektet.

.....
Ut over dette ynskjer vi å etablere felles energi og miljømål for å sikre ei berekraftig utvikling samtidig som vi får ein reiskap for å sikre heilskapsomsyn i alle saker som omhandlar energi og miljø i kommunen.

Planen vil i første rekkje gjelde for eigne bygg, men ved å la den få status som kommunedelplan for energi og miljø vil vi og kunne påverke andre energi-brukarar i kommunen. Dette gjeld både hushald, næringsbygg og industri.

6. Prosjektinnhald, hovudaktivitetar og mål

6.1. Prosjekt mål

HOVUDMÅL

Hovudmålet med planen er å få ein reiskap som tek heilskapsomsyn i saker som vedkjem energi, klima og miljø i kommunen og samstundes er forankra i overordna nasjonale og fylkeskommunale målsetjingar.

Ein slik plan vil i praksis vedrøre fleire arbeidsområde og vi ser for oss følgjande delmål:

DELMÅL 1, HALDNINGAR.

... kort forklaring av mål/prioritering ...

DELMÅL 2, ENERGIBRUK.

... kort forklaring av mål/prioritering ...

DELMÅL 3, LOKAL PRODUKSJON.

... kort forklaring av mål/prioritering ...

DELMÅL 4, KLIMA OG MILJØ.

... kort forklaring av mål/prioritering ...

Gjennom å etablere ein kommunedelplan for energi og miljø vil vi påverke dei val som vert gjort i lokalsamfunnet for å SIKRE ENERGIEFFEKTIVE OG MILJØRETTE LØYSINGAR.

6.2. Innhald

Prosjektet vil følgje ein normal planprosess med sikte på å få integrert planen som ein naturleg del av den eksisterande kommuneplanen, og gjennom planprosessen vil vi leggje vekt på å få til ein plan som er akseptert, og vert nytta, i både offentleg og privat samanheng.

Planen vil bli bygd opp rundt følgjande struktur:

INNLEIING

Bakgrunn, mål, omfang og avgrensingar

STATUS, UTVIKLING, POTENSIALE OG UTFORDRINGAR

Regionalt og lokalt, offentleg og privat byggmasse, transport, infrastruktur og energiforsyning.

Fokus på energibruk, energikjelder og miljøkonsekvensar.

MÅL OG STRATEGI

Strategiske val og målbare, tidsavgrensa og talfesta mål.

HANDLINGSPLAN OG TILTAK

Tiltak i prioritert rekkefølge. Både for kommunale bygg, og for private aktørar.

Vedlegg: Prosjektskisse

7. Aktivitets- og framdriftsplan

8. Prosjektbudsjett og finansieringsplan

9. Oppsummering

EGNE NOTATER

Enova skal inspirere og motivere privat og offentlig virksomhet til å velge energieffektive løsninger. Det vil vi gjøre gjennom å spre kunnskap om mulighetene, og gjennom å støtte velbegrunnede prosjekter som har alternativ energiproduksjon, energisparing eller energiomlegging som mål.

Enova organiserer sitt arbeid gjennom programmer og oppdrag, og inviterer virksomheter til å presentere sine aktiviteter og søke om tilskudd innenfor de enkelte programområdene. Enova forvalter Energifondet og gir støtte til ulike typer av prosjekter på gitte kriterier.

På nettstedet www.enova.no finner du mer informasjon om Enova, programmene våre og det arbeidet vi gjør for et mer energieffektivt og miljøvennlig Norge.

Ta kontakt: www.enova.no
Enovas svartjeneste: tlf 08049.

ISBN 978-82-92502-28-0

